

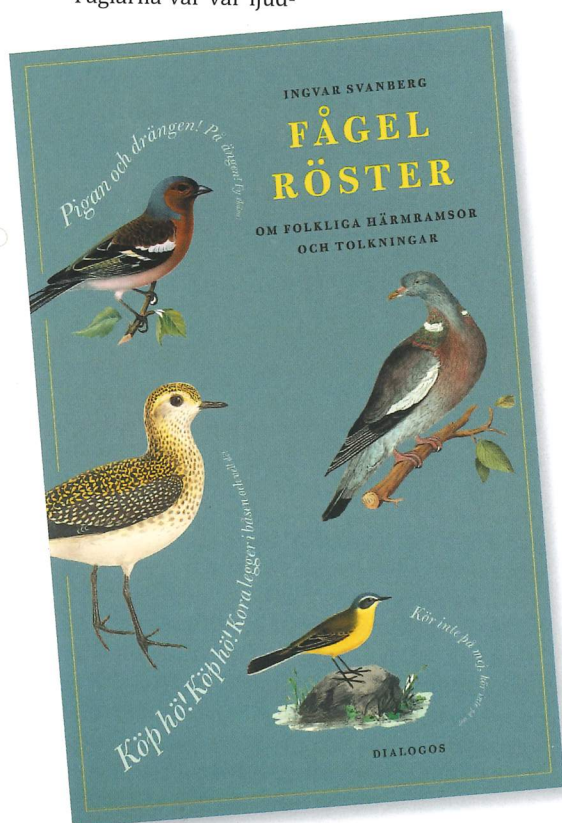
Fågelröster

Om folkliga hämramsor och tolkningar

Ingvar Svanberg
Dialogos förlag 2021
Hård pärm, 104 sidor
Adlibris 219 kronor

Etnobiologen Ingvar Svanberg fortsätter att ge röst åt den folkliga ornitologin, ett arbete han först som sist ska harangeras för. Boken *Fågelröster – Om folkliga härmramsor och tolkningar* är måhända tunn, men mycket går likväl att utvinna.

I inledningen påpekas det att ramsorna och tolkningarna inte i första hand ska ses som försök att lära sig identifiera olika arter, vilket ofta är fallet med "moderna" ramsor. Tänk alltså bort "Ja, ja, ja, ja, ja, ja kommer från Jönköping, jag" (bofink). Tänk bort tillgång till radio, tv, telefon, streamad musik och nutida teknikbuller. Fåglarna var vår ljud-

kuliss, samtalspartner och rådgivare fordoms-
dags. Tänk i stället att fåglarna kunde ha ett
budskap till oss. Om när det var dags för olika
moment i jordbruket, om förebud kring olycka
(kattugglans "klävtitt"), om att våga det lite eki-
voka och annat nedan byxlinningen.

Tack vare Svanbergs bok kommer vårens gulspårvar att påminna mig om en parallelltolkning till den välkända sju-ramsan. Enligt uppteckning från Västmanland lider gulspårven av förstopkning och sjunger därför "Sitt, sitt, sitt å skit! Sitt, sitt, sitt å skit!";

Taltrasten har flera sidor, så ock i denna bok – fler sidor än någon annan art. Dessa berättar om ett dåtida landsbygdsfolk, utspritt över lyckor, hult och sjövikar. Taltrasten iakttar oss, kommenterar och retas "Metar du? Metar du? Får du fisk? Får du fisk? Pyttsan, pyttsan, pyttsan!". Själva arturvalet indikerar i sig också vilka arter som fanns i sådan numerär att de togs upp i det folkliga berättandet. I sin tur ger detta besked om hur det omgivande landskapet kan tänkas ha sett ut. För läsaren att tolka.

Boken är illustrerad med gamla tiders lite "stelopererade" hållning på fåglarna, men det fungerar väl tillsammans med ramsornas huvudsakliga datering. Däremot blir sidbrytningen lite olycklig ibland när presenterad fågels porträtt återfinns först på nästkommande blad.

En generös notapparat och referensförteckning är förtjänstfull för den som vill gå vidare i etnobiologiska spår. För mig i naturguidandet är sådana alltid välkomna utvecklingar.

Jag avslutar med fisktärnan, som också avslutar boken. Från Småland kommer uppteckningen som anspelar på tärnans gängse kullstorlek. Kommer du för nära vill tärnan tala om för dig: "Tri ägg, tri ägg!" Om jag trycker hårt på i:et förstår jag absolut budskapet. Det ska jag ta med mig till våren när jag leder någon grupp ut mot Sandön. "Hör ni vad fisktärnan säger? Nu glömmen ni aldrig hur många ägg tärnan ofta lägger!".

ULRIK ALM